

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Τετάρτη 5 Ιανουαρίου 2022
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Κείμενο Αναφοράς: Αριστοτέλης, Προτρεπτικός πρὸς Θεμισώνα, αποσ. 8-9

Τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον ἡμῖν, οἷόν τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, καθάπερ ὄργανά τινα ὑπόκειται, τούτων δ' ἐπικίνδυνός ἐστιν ἡ χρῆσις, καὶ πλέον θάτερον ἀπεργάζεται τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις. Δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαι τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως, δι' ἧς πάντα ταῦτα εὖ θησόμεθα. Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύσεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως.

Ἔτι τοίγυν ἄλλαι μὲν εἰσιν αἱ ποιοῦσαι ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ πλεονεκτημάτων ἐπιστήμαι, ἄλλαι δὲ αἱ χρώμεναι ταύταις, καὶ ἄλλαι μὲν αἱ ὑπηρετοῦσαι, ἕτεραι δὲ αἱ ἐπιτάττουσαι, ἐν αἷς ἐστιν ὡς ἂν ἡγεμονικωτέραις ὑπαρχούσαις τὸ κυρίως ὄν ἀγαθόν. Εἰ τοίνυν μόνη ἢ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα καὶ ἢ τῷ λόγῳ χρωμένη καὶ ἢ τὸ ὅλον ἀγαθὸν θεωροῦσα, ἣτις ἐστὶ φιλοσοφία, χρῆσθαι πᾶσι καὶ ἐπιτάττειν κατὰ φύσιν δύναται, φιλοσοφητέον ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς μόνης φιλοσοφίας τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης.

Κείμενο Αναφοράς Αριστοτέλης, Πολιτικά, 1.12, 1253a29-39

φύσει μὲν οὖν ἡ ὁρμὴ ἐν πᾶσιν ἐπὶ τὴν τοιαύτην κοινωνίαν· ὁ δὲ πρῶτος συστήσας μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος. ὥσπερ γὰρ καὶ τελεωθεὶς βέλτιστον τῶν ζῴων ἄνθρωπος ἐστίν, οὕτω καὶ χωρισθεὶς νόμου καὶ δίκης χεῖριστον πάντων. χαλεπωτάτη γὰρ ἀδικία ἔχουσα ὄπλα· ὁ δὲ ἄνθρωπος ὄπλα ἔχων φύεται φρονήσει καὶ ἀρετῇ, οἷς ἐπὶ τὰναντία ἔστι χρῆσθαι μάλιστα. διὸ ἀνοσιώτατον καὶ ἀγριώτατον ἄνευ ἀρετῆς, καὶ πρὸς ἀφροδίσια καὶ ἐδωδὴν χεῖριστον. ἡ δὲ δικαιοσύνη πολιτικόν· ἡ γὰρ δίκη πολιτικῆς κοινωνίας τάξις ἐστίν, ἡ δὲ δικαιοσύνη τοῦ δικαίου κρίσις.

A1. α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Η φιλοσοφία, όπως και όλες οι επιστήμες, οδηγούν στη συνολική θεώρηση του αγαθού.
2. Κατά τον Αριστοτέλη είναι φυσική η τάση του ανθρώπου για ζωή σε κοινωνία.
3. Ο άνθρωπος, όταν είναι ανδρείος, γίνεται το ανώτερο από όλα τα όντα.

(Μονάδες 6)

β. 1. «δι' ἧς πάντα ταῦτα εὖ θησόμεθα;»: Σε ποια λέξη του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η αντωνυμία «ἧς»; (Μονάδες 2)

2. «ὁ δὲ πρῶτος συστήσας μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος» : ποιο είναι το υποκείμενο της μετοχής «συστήσας». Παραθέστε μια σύντομη ερμηνεία του. (Μονάδες 2)

Μονάδες 10

B1. «εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύσεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως»: Τι γνωρίζετε για τον «Βίον και την πολιτείαν»(Μονάδες 6) ; Με ποια προϋπόθεση θα ζήσουμε ωφέλιμα στην ιδιωτική και στη δημόσια ζωή κατά τον Αριστοτέλη; (Μονάδες 4)

Μονάδες 10

B2. «Τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον ἡμῖν, οἷον τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, καθάπερ ὄργανά τινα ὑπόκειται, τούτων δ' ἐπικίνδυνός ἐστιν ἡ χρῆσις, καὶ πλέον θάτερον ἀπεργάζεται τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις...

...Ὡσπερ γὰρ καὶ τελεωθεὶς βέλτιστον τῶν ζῴων ἄνθρωπός ἐστιν οὕτω καὶ χωρισθεὶς νόμου καὶ δίκης χερίστον πάντων. χαλεπωτάτη γὰρ ἀδικία ἔχουσα ὄπλα· ὁ δὲ ἄνθρωπος ὄπλα ἔχων φύεται φρονήσει καὶ ἀρετῇ, οἷς ἐπὶ τάναντία ἔστι χρῆσθαι μάλιστα. διὸ ἀνοσιώτατον καὶ ἀγριώτατον ἄνευ ἀρετῆς, καὶ πρὸς ἀφροδίσια καὶ ἐδωδὴν χερίστον.

Πῶς και με ποιες εκφραστικές επιλογές αιτιολογεί ο Αριστοτέλης τον τρόπο με τον οποίο θα κατορθώσει ο άνθρωπος να αποφύγει την επιζήμια χρήση των «οργάνων» του;

Μονάδες 10

B3. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση

1. Ποια δεν είναι σωκρατική φιλοσοφική μέθοδος;
α) ειρωνεία β) διάλεξη γ) μαιευτική
2. Ποιος ήταν ένας από τους κατηγορούς του Σωκράτη στη δίκη που τον οδήγησε σε θάνατο;
α) Αναξαγόρας β) Χαρμίδης γ) Μέλητος
3. Μαθητές της Ακαδημίας μεταξύ άλλων ήταν:
α) ο Ξενοκράτης, ο Αριστοτέλης, ο Σωκράτης
β) ο Ξενοκράτης, ο Αριστοτέλης, ο Σπεύσιππος
γ) ο Ξενοκράτης, ο Φίλιππος από τον Οπούντα, ο Σωκράτης
4. Ο Πρωταγόρας εκθέτει τις απόψεις του με τρεις τρόπους:
α) το μύθο, τη διάλεξη και το σχολιασμό ποιητικών κειμένων
β) το μύθο, τη διαλεκτική και το σχολιασμό ποιητικών κειμένων
γ) το μύθο, το διαλογισμό και το σχολιασμό ποιητικών κειμένων
5. Ο Ησίοδος ήταν:
α) τραγικός ποιητής β) επικός ποιητής γ) λυρικός ποιητής

Μονάδες 10

B4. α. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιό σας καθεμιά αρχαία ελληνική λέξη της Στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της Στήλης Β (στη Στήλη Β περισσεύουν δύο λέξεις). (Μονάδες 6)

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. υπόκειται	α. ανυπόστατος
2. κτᾶσθαί	β. εξουσία
3. συστήσας	γ. ασήμαντος
4. φύεται	δ. κτηματομεσίτης
5. ἔχων	ε. προφήτης
6. ἐστίν	στ. αντικείμενο
	ζ. μεταφυσική
	η. εξοχικό

B4. β. Για καθεμιά από τις δύο παρακάτω λέξεις να γράψετε μία περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη ή παράγωγός της χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: «ὀρέγεσθαι», «ὄρμη»

(Μονάδες 4)

Μονάδες 10

B5.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Στο παρακάτω απόσπασμα από τις Νεφέλες, ο Αριστοφάνης σατιρίζει

με ιδιαίτερη καυστικότητα τους φιλοσόφους

Στρεψιάδης: Μα αν μ' αγαπάς με την καρδιά σου, γιε μου,

κάμε ό, τι θα σου πω

Φειδιππίδης(Γιος του Στρεψιάδη): Τι θες να κάμω;

ΣΤΡ. Άλλαξε ευθύς τρόπο ζωής και σύρε να μάθεις

όσα εγώ θα σ' ορμηγέσω

ΦΕΙ. Και τι προστάζεις;

ΣΤΡ. Θα μ' ακούσεις;

ΦΕΙ. Ναι, μα το Διόνυσο

ΣΤΡ. Κοίταξε έξω. Βλέπεις

εκείνη την πορτούλα, το σπιτάκι;

ΦΕΙ. Βλέπω. Μα, αλήθεια, τί είν' αυτό, πατέρα;

ΣΤΡ. Σοφών πνευμάτων αργαστήρι. Μένουν

σ' αυτό κάτι άντρες που διδάσκουν ότι

ο ουρανός είναι φούρνος και μας ζώνει

γύρω γύρω, κι εμείς τα κάρβουνά του.

Σε κάνουν άξιο, αν πληρωθούν, να βγαίνεις

στα λόγια νικητής, άδικα ή δίκια.

ΦΕΙ. Και ποιοί είναι;

ΣΤΡ. Πώς τους λεν δεν καλοξέρω·

μελετοερευνητές πολύ σπουδαίοι.

ΦΕΙ. Πουφ! Είναι κάτι λέτσοι· ξέρω, ξέρω.

Μιλάς γι' αυτούς τους κάτωχρους αγύρτες,

τους ξυπόλυτους· ένας, ο βλαμμένος Σωκράτης

και μαζί κι ο Χαιρεφώντας.

ΣΤΡ. Μη σαλιαρίζεις· πάψε. Αν για τ' αλεύρι

γνοιάζεσαι του πατέρα σου, παράτα

τις ιππασίες και γίνε μαθητής τους.

(...)

ΦΕΙΔ. Και τι ζητάς να μάθω;

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2022
Α΄ ΦΑΣΗ

E_3.Αλ3Α(ε)

ΣΤΡ. Αυτοί οι σοφοί δυο λόγους, όπως λένε,

το δυνατό και τον αδύνατο, έχουν.

Ο αδύνατος υποστηρίζει, λένε,

τ' άδικο μα νικά τον άλλο ωστόσο.

Τον άδικο αυτό λόγο αν πας και μάθεις,

απο τα χρέη που έκαμα για σένα

ούτε έναν οβολό δε θα πληρώσω.

(Αριστοφάνης, Νεφέλαι, 84-119 μτρ. Θρ. Σταύρου)

Αφού μελετήσετε το παραπάνω κείμενο του Αριστοφάνη να εντοπίσετε τις απόψεις που διατυπώνονται για τις διδαχές και την χρηστικότητα της φιλοσοφίας και να αντιπαραβάλλετε τα όσα υποστηρίζει ο Αριστοτέλης στο (διδαγμένο) κείμενο αναφοράς.

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Lucian. Works. with an English Translation by. A. M.

Harmon. Cambridge, MA. Harvard University Press.

London. William Heinemann Ltd. 1913. 1.

Στο παρακάτω απόσπασμα από το έργο του «Πατρίδος Εγκώμιον», ο Λουκιανός διατυπώνει απόψεις για τη σχέση του ατόμου με την πατρίδα.

[3] Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ οἱ δίκαιοι τῶν παιδῶν πράττουσιν καὶ οἱ χρηστοὶ τῶν πατέρων· οὔτε γὰρ νέος καλὸς κάγαθὸς ἄλλον ἢ προτιμήσαι τοῦ πατρὸς οὔτε πατὴρ καταμελήσας τοῦ παιδὸς ἕτερον ἢ στέρξει νέον, ἀλλὰ τοσοῦτόν γε οἱ πατέρες νικώμενοι προσνέμουσι τοῖς παισίν, ὥστε καὶ κάλλιστοι καὶ μέγιστοι καὶ τοῖς πᾶσιν

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2022
Α΄ ΦΑΣΗ

Ε_3.Αλ3Α(ε)

ἄριστα κεκοσμημένοι οἱ παῖδες αὐτοῖς εἶναι δοκοῦσιν. ὅστις δὲ μὴ τοιοῦτός ἐστι δικαστὴς πρὸς τὸν υἱόν, οὐ δοκεῖ μοι πατρὸς ὀφθαλμοὺς ἔχειν.

[4] Πατρίδος τοίνυν τὸ ὄνομα πρῶτον οἰκειότατον πάντων· οὐδὲν γὰρ ὅ τι τοῦ πατρὸς οἰκειότερον. εἰ δὲ τις ἀπονέμει τῷ πατρὶ τὴν δικαίαν τιμὴν, ὥσπερ καὶ ὁ νόμος καὶ ἡ φύσις κελεύει, προσηκόντως ἂν τὴν πατρίδα προτιμήσῃ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ αὐτὸς τῆς πατρίδος κτῆμα καὶ ὁ τοῦ πατρὸς πατήρ καὶ οἱ ἐκ τούτων οἰκεῖοι πάντες ἀνωτέρω, καὶ μέχρι θεῶν πατρώων πρόεισιν ἀναβιβαζόμενον τὸ ὄνομα.

στέργω: αγαπώ

προσνέμω: χαρίζω

πρόειμι: προέρχομαι

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την απόδοση στη νέα ελληνική του παρακάτω αποσπάσματος: «Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο ...ὀφθαλμοὺς ἔχειν» .

Μονάδες 10

Γ2. Ποια αναλογία χρησιμοποιεῖ ο Λουκιανός για να περιγράψει τη σχέση του πολίτη με την πατρίδα;

Μονάδες 10

Γ3. α. «ὅστις δὲ μὴ τοιοῦτός ἐστι δικαστὴς πρὸς τὸν υἱόν, οὐ δοκεῖ μοι πατρὸς ὀφθαλμοὺς ἔχειν»: να ξαναγράψετε το απόσπασμα μεταφέροντας τους υπογραμμισμένους κλιτούς τύπους στον αντίθετο αριθμό .

(Μονάδες 6)

β. «ἀλλὰ τοσοῦτόν γε οἱ πατέρες νικώμενοι προσνέμουσι τοῖς παισίν, ὥστε καὶ κάλλιστοι καὶ μέγιστοι καὶ τοῖς πᾶσιν ἄριστα κεκοσμημένοι οἱ παῖδες αὐτοῖς εἶναι δοκοῦσιν. ὅστις δὲ μὴ τοιοῦτός ἐστι δικαστὴς πρὸς τὸν υἱόν, οὐ δοκεῖ μοι πατρὸς ὀφθαλμοὺς ἔχειν»: να εντοπίσετε τις μετοχές και τα απαρέμματα του αποσπάσματος και να τα μεταφέρετε β'ενικό πρόσωπο της Οριστικής του Αορίστου στην ίδια φωνή.

(Μονάδες 4)**Μονάδες 10**

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2022
Α΄ ΦΑΣΗ

E_3.Αλ3Α(ε)

Γ4. α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τούς όρους: **τοῦ παιδὸς ,κάλλιστοι, μοι, ἔχειν,τις.**

(Μονάδες 5)

β. Να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε ως προς το είδος τον υποθετικό λόγο του κειμένου, αιτιολογώντας τον χαρακτηρισμό σας. (μονάδες 3)

γ. τοῦ πατρὸς οἰκειότερον: να εκφέρετε τον β΄ ὀρο σύγκρισης με ισοδύναμο τρόπο. (μονάδες 2)

(Μονάδες 5)

Μονάδες 10

Σας ευχόμαστε επιτυχία!